

OD REDAKCJI

DOI: 10.21697/fp.2019.2.24

Prezentowany wolumin „Forum Pedagogicznego” jest drugą częścią tegorocznego drugiego numeru. Jego odmiennosc polega m.in. na tym, że nie wyodrębniono w nim części tematycznej. Materiały, którymi dysponowała redakcja, były bowiem tak różnorodne, że trudno było wskazać dominujący wątek, choć niewątpliwie da się zauważyć zbieżność między niektórymi tekstami.

W dziale „Artykuły i rozprawy” zamieszczono dwanaście tekstów w języku polskim. Cztery z nich wyszły spod pióra autorów zagranicznych i zostały przetłumaczone na język polski. W „Colloquiach” ukazuje się osiem artykułów w języku angielskim. Warto zauważyć, że trzy napłynęły od autorów afiliowanych do zagranicznych ośrodków akademickich. Oba artykuły recenzyjne, które zamieszczono w dziale „Recenzje”, napisano w języku angielskim, mimo że dotyczą publikacji polskich. Redakcja ma nadzieję, że przez takie działania zainteresowane osoby spoza Polski będą mogły łatwiej dotrzeć do informacji o tym, jakie nowości dostępne są w literaturze pedagogicznej. Wolumin zamykają dwa sprawozdania z wydarzeń naukowych ostatniego okresu.

Jak wspomniano powyżej, na wydawany właśnie wolumin składają się teksty naukowe poświęcone różnym tematom. Pierwszy dział otwiera artykuł Dietricha Bennera, emerytowanego profesora Uniwersytetu Humboldtów w Berlinie i byłego wykładowcy na Wydziale Nauk Pedagogicznych Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Autor zabiera głos w sprawie ważnej nie tylko w teorii, lecz także w praktyce pedagogicznej. W tekście zatytułowanym *Normatywność własnej logiki wychowania i jej związku z innymi rodzajami normatywności* poddał on analizie działanie pedagogiczne pod względem immanentnej logiki, która nim kieruje i która równocześnie determinuje jego odrębność. W oparciu o tę odrębność Benner rozważył różnicę zachodzącą między działaniem pedagogicznym a terapią. To posłużyło mu do zajęcia stanowiska w szeroko dyskutowanej obecnie w niemieckich mediach sprawie interwencji terapeutycznych wobec dzieci, które utraciły – jeśli można tak powiedzieć – sterowność nie tylko zewnętrzną, lecz również wewnętrzną.

Mária Potočárová z Uniwersytetu Komeńskiego w Bratysławie w artykule pt. *Przywiązanie podstawą wychowania rodzinnego do relacji* analizuje znaczenie pierwszego z wymienionych w tytule fenomenów dla rozwijania kompetencji rodzicielskich, w szczególności dialogu wewnątrzrodzinnego. Jej zdaniem niedostatki w tym zakresie są powszechnie widoczne i to właśnie powoduje pilną potrzebę promowania edukacji rozwijającej relację matka–dziecko. Edukacja ta winna, jej zdaniem, rekompensować braki w odczuwaniu przywiązania rodzicielskiego,

wyniesione przez współczesnych młodych zwłaszcza rodziców z ich domów rodzinnych, a przez to przyczyniać się do wytworzenia kultury dialogu, której oni sami nie zaznali.

Kolejny tekst wyszedł spod pióra autorki, znanej już czytelnikom z publikacji w „Forum Pedagogicznym”. Naděžda Pelcová z Uniwersytetu Karola w Pradze rozważa temat *Kryzysu (w) edukacji i jego przewycięzenia według Jana Amosa Komeńskiego i Emanuela Rádla*. Wprawdzie kategoria kryzysu dość często pojawia się w opracowaniach pedagogicznych, jednak tym, co wyróżnia jej pracę, jest przypomnienie myśli autorów klasycznych. Ich nazwiska padły w tytule. Z pewnością pierwszy z nich jest dobrze znany polskiemu czytelnikowi. O drugim natomiast wiemy niewiele. W związku z tym artykuł Pelcovej dostarcza doskonałej okazji do bliższego zapoznania się nie tylko z postacią Rádla, lecz także z jego interesującą i wciąż aktualną myślą pedagogiczną.

Jarosław Gara z Akademii Pedagogiki Specjalnej im. M. Grzegorzewskiej w Warszawie jest autorem artykułu pt. *Między idealizacją a mistyfikacją – pedagogiczny casus dialogicznego zagadywania i odpowiadania*. Tekst ten tworzy kolejny element prowadzonych przez niego systematycznych analiz zagadnień pedagogicznych z fenomenologicznego punktu widzenia. Tym razem przedmiotem refleksji jest dialog i wynikający z niego dialogiczny charakter ludzkiej egzystencji. Autor proponuje przyjąć za wyznaczniki dialogu dwie kategorie: zagadywanie i odpowiadanie. Z ich pomocą wskazuje drogę do uniknięcia nierzeczywistych, tzn. nieautentycznych spotkań. Do oznaczenia tych ostatnich stosuje dwa terminy: „idealizacji” i „mystyfikacji”. Wyrażają się w nich, jego zdaniem, dwie możliwości upozorowania sytuacji dialogu – w pierwszym przez uwznioślenie, w drugim zaś przez zainscenizowanie. Nie będzie chyba banałem wskazanie, że w relacji wychowawczej należy wystrzegać się obu tych form nieautentyczności.

Na nieco inne zagadnienie, choć równie ważne z pedagogicznego punktu widzenia, zwraca uwagę pochodząca z Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach Alicja Żywczok. W artykule pt. *Prawość i cnoty pokrewne. Reaktywacja cnót istotnych w procesie wychowania moralnego* przedstawia pedagogiczną analizę prawości i jej powiązania z innymi cnotami zbiorczymi, cnotami szczegółowymi i wartościami moralnymi. Zamiarem przyświecającym Autorce jest reaktywacja podejścia aretologicznego nie tylko w myśleniu na temat wychowania, lecz także w praktycznym działaniu wychowawczym.

Powrotem do wątku fenomenologicznego w omawianym woluminie są dwa następne artykuły. Autorem pierwszego z nich jest Dariusz Bęben, który *notabene* pochodzi z tego samego ośrodka naukowego co Alicja Żywczok, tj. Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. W artykule pt. *Sokrates jako wychowawca. Sokratejskie rozmyślenia Jana Patočki* sięga on do twórczości wymienionego w podtytule słynnego czeskiego fenomenologa po to, żeby przez pryzmat jego filozofii spojrzeć na wychowawcze inspiracje płynące z sokratejskiego zapytywania o świat jako całość.

Drugi artykuł z wznowionego wątku fenomenologicznego jest przekładem tekstu wydanego w języku angielskim w pierwszym tegorocznym numerze „Forum Pedagogicznego” i nosi tytuł: *Wolność ontologiczna w rozprawie pt. Świat naturalny jako problem filozoficzny Jana Patočki wobec fenomenologii Husserla*. Jego autorem jest David Rybák z Uniwersytetu Karola w Pradze. Na decyzji o ponownej publikacji zaważyła przede wszystkim chęć uprzyśpieszenia polskiemu Czytelnikowi rozważań autora. Dzięki ścisłości i spójności wywodu można potraktować ten tekst jako wprowadzenie do lektury dzieł Patočki z perspektywy pedagogicznej. Kluczową rolę odgrywa w artykule, moim zdaniem, koncepcja rozdzielania (gr. *chorismos*), na której zasadza się „posiadanie świata” – jako właściwość odróżniająca człowieka i równocześnie konstytuująca jego wolność w relacji do samego siebie i swojego „świata życia”.

W prezentowanym dziale kolejny artykuł to *Człowiek–kształcenie–przyroda w edukacji leśnej*, autorstwa Ligii Tuszyńskiej i Marcina Klimskiego. Autorzy pochodzą z dwóch warszawskich ośrodków naukowych, a mianowicie odpowiednio Akademii Pedagogiki Specjalnej im. M. Grzegorzewskiej i Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego. Celem swojego tekstu uczynili oni teoretyczne rozważenie współzależności między zjawiskami wyrażonymi w tytule przez triadę terminów: „człowiek”, „kształcenie” i „przyroda”, i zobrazowanie tej współzależności działalnością Centrum Edukacji Przyrodniczo-Leśnej w Warszawie.

Trzy następne autorki pochodzą z Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Pierwsza z nich, Ewa Kulawska, przedstawiła raport badawczy pt. *Dobrostan psychiczny a poziom odczuwanego stresu i satysfakcji ze studiów w doświadczeniach studentów pedagogiki przedszkolnej i wczesnoszkolnej*. Jest to kolejny i ważny głos w dość szeroko dyskutowanej kwestii kondycji studentów pedagogiki. Tym razem chodzi o ich dobrostan psychiczny. Przeprowadzone przez Kulawską analizy świadczą, że większość badanych studentów pedagogiki prezentuje przeciętny poziom dobrostanu psychicznego, wysoki poziom stresu i średnie zadowolenie ze studiów.

Drugą z zaanonsowanych autorek jest Martyna Czarnecka. Tytuł jej artykułu brzmi: *Dojrzałe macierzyństwo a kształtowanie więzi emocjonalnej z dzieckiem w okresie prenatalnym*. Można go potraktować jako kontynuację wątku zainicjowanego powyżej w artykule Potočárovej, z tą jednak różnicą, że polska autorka skupia całą swoją uwagę na jakości więzi emocjonalnej między matką i poczętym dzieckiem. Jej zdaniem należy dążyć do tego, żeby ta więź miała charakter dojrzały. Nie jest to jednak atrybut stanu, lecz procesu, którym jest macierzyństwo i przez który trzeba na nie patrzeć. To z kolei oznacza, że możliwe są zmiany w nastawieniu emocjonalnym do dziecka. Czarnecka ilustruje to wynikami przeprowadzonego przez siebie badania.

Ostatni artykuł, autorstwa Kingi Krawieckiej, wywodzącej się z tego samego ośrodka naukowego, nosi tytuł: *Dźwiękowe aktywizowanie ruchu w przestrzeni. Model pracy z uczniami z niepełnosprawnością intelektualną* i składa się on z dwóch

części – teoretycznej i praktycznej. W pierwszej Autorka wyjaśniła znaczenie muzyki i dźwięku w rozwoju i terapii osób z niepełnosprawnością intelektualną, w drugiej natomiast przedstawiła swoje doświadczenia z pracy ze wskazaną grupą odbiorców za pomocą autorskiego modelu zajęć dźwiękowo-ruchowych.

Dział „Artykuły i rozprawy” zamyka tekst Anny Saneckiej z Dolnośląskiej Szkoły Wyższej we Wrocławiu pt. *Diaspora prawosławna we Wrocławiu. Praktyczne problemy socjalizacji i edukacji religijnej (perspektywa rodzica)*. Autorka skupia się na kształceniu religijnym – w formie wychowania domowego i nauczania szkolnego. Poszukiwania w tym zakresie bynajmniej się nie zakończyły w szkolnictwie polskim, a wręcz przeciwnie – można powiedzieć, że dopiero się rozpoczynają.

Dział „Colloquia” otwiera artykuł pt. *Ethical and Moral Arguments. Insights into a Validation Study of the ETiK-Test*, autorstwa Georga Ritzera z University College of Teacher Education w austriackim Salzburgu. Autor jest już znany Czytelnikom „Forum Pedagogicznego”, gdyż jego tekst ukazał się w pierwszej części drugiego numeru z 2016 roku. Dotyczył tej samej problematyki co omawiany obecnie, tzn. pomiaru kompetencji sądenia moralno-etycznego u piętnastolatków. Również tak samo jak poprzednio instrumentem wykorzystanym przez autora do oceny tej kompetencji jest test opracowany przez zespół pod kierunkiem Dietricha Bennera. W omawianym artykule określa się go mianem „test ETiK”. W odróżnieniu od badaczy z Berlina Ritzer preferuje jakościową analizę uzyskanych wyników, która jego zdaniem wzbogaca spojrzenie na kompetencję moralno-etyczną przez uwzględnienie stylów argumentacyjnych stosowanych przez piętnastolatków w sytuacjach dokonywania wyborów moralnych.

Drugi artykuł w tym dziale dotyczy również wychowania moralnego, a właściwie kształcenia w tym zakresie. Jego autorką jest Anna Sádovská z Trnava University w Trnawie na Słowacji. Młoda badaczka wykorzystwała w swojej analizie dane uzyskane w trakcie badania przeprowadzonego przez zespół, z którym współpracuje. Tytuł jej artykułu brzmi: *What do Youth Really Care for? Towards Ethical Education, Education for Sustainable Development and Youth Values*. Zdaniem Sádovskiej, wśród badanej młodzieży można zauważyć dużą zbieżność między wychowaniem moralnym a postawami proekologicznymi. To potwierdza zasadność umieszczania w programach nauczania etyki zagadnień dotyczących ochrony środowiska naturalnego i zrównoważonego rozwoju.

Anna Seredyńska z Akademii Ignatianum w Krakowie w artykule pt. *Hospice Volunteers – Their Social and Emotional Competences* przedstawia wyniki badania jakościowego przeprowadzonego wśród wolontariuszy jednego z krakowskich hospicjów. Przedmiotem jej zainteresowania są kompetencje społeczne i emocjonalne, których zdaniem ochotników wymaga zaangażowanie na rzecz osób chorych terminalnie.

Kolejny artykuł w tym dziale został nadesłany przez Bayrama Pekoza zatrudnionego w Hasan Kalyoncu University w Gaziantep, malowniczym mieście położonym na południu Turcji, w pobliżu granicy z Syrią. Jest to raport z badania

przeprowadzonego wśród studentów anglistyki, którzy odbywali praktyki nauczycielskie w tureckiej części Cypru. Autor zatytułował go: *Pre-service Teachers' Perceived Concerns and Benefits during Practicum*. Jak nie trudno się domyślić, konieczność prowadzenia zajęć lekcyjnych zmienia diametralnie perspektywę spojrzenia studentów nie tylko na studiowany przedmiot, lecz także na siebie samych i swoje umiejętności dydaktyczne.

Autorki artykułu pt. *Leadership in Educational Institutions: Shared Duty and Joint Responsibility* – Joanna Pękala, Wiktoria Kowalska – pochodzą z Uniwersytetu Warszawskiego. Przedmiotem ich analizy teoretycznej są zasady regulujące pracę instytucji edukacyjnej w taki sposób, aby była ona miejscem otwartym na ciągłe udoskonalenia organizacyjne. Jak zaznaczają Autorki, celem perspektywicznym tej analizy jest opracowanie projektu badawczego na temat efektywności sprawowania funkcji zarządczych w placówkach edukacyjnych.

Następny artykuł w języku angielskim przygotowała Arleta Suwalska z Uniwersytetu Łódzkiego. Nadała mu tytuł: *The Direction of Educational Reforms and Challenges for Sustainable Development in Finnish Education*. Zamiarem Autorki jest prześledzenie w programach nauczania w Finlandii treści odnoszących się do zrównoważonego rozwoju.

Reprezentująca Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie Aleksandra Kulpa-Puczyńska w artykule pt. *Features of 'New' Students and the Potential of Future Teachers: First Effects of "The Unteachables" International Project* relacjonuje wstępne wyniki badania prowadzonego w ramach realizowanego na tym uniwersytecie projektu „Unteachable”, co można byłoby przetłumaczyć na język polski jako „Nienauczalni”. Chodzi o młodzież, która ma trudności nie tyle z uczeniem się, ile raczej ze szkołą jako instytucją odpowiedzialną za kształcenie i prowadzącą je w formie nieadekwatnej do potrzeb i zainteresowań młodzieży. Zanim rozpoczną poszukiwanie rozwiązań, badacze przeprowadzili diagnozę trudności. Prezentowany artykuł zawiera raport z tego właśnie początkowego etapu realizacji projektu.

Dział „Colloquia” zamyka artykuł pt. *Dementagogy: Non-pharmacological Forms of Support for People with Dementia*, autorstwa wykładowczyń z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu – Małgorzaty Banasiak i Agaty Wołowskiej. Jego przedmiotem jest prezentacja polskiemu Czytelnikowi dementagogiki jako nowego kierunku w udzielaniu pomocy osobom z otępieniem.

Zaprezentowany wolumin zamyka pracę redakcji na rok 2019. To stanowi dobrą okazję do podsumowania rocznej pracy. W mijającym roku kalendarzowym złożono łącznie 76 artykułów, z czego 21 (27,6 proc.) w języku angielskim. W procesie recenzowania pozytywnie zostało ocenionych 66 tekstów, w tym 18 w języku angielskim. Z przyczyn niezależnych od redakcji osiem zgłoszonych tekstów zostało wycofanych. Ostatecznie do druku oddano 58 artykułów, z tego 18 (31 proc.) stanowiły teksty w języku angielskim.

Artykuły opublikowane w czasopiśmie wyszły spod pióra 62 autorów, z których 11 (17 proc.) wywodziło się z zagranicznych ośrodków akademickich. Ze względu na kraj byli to autorzy z: Czech – trzech, Niemiec – trzech, Słowacji – dwóch, Austrii – jeden autor, Japonii – jeden i Turcji – jeden.

Redakcja współpracowała z 78 recenzentami, z których 24 (30,8 proc.) było afiliowanych do uczelni zagranicznych. Największą grupę stanowili recenzenci pochodzący z Czech – czterech, następnie po trzech z Litwy i Słowacji, dwóch było z Włoch, Austrii, Ukrainy i Niemiec, po jednym z Izraela, Bułgarii, Węgier, Wielkiej Brytanii, Chorwacji i Ghany. W ramach procedury recenzowania wykonali oni łącznie 162 recenzje, z których recenzji aprobujących bez poprawek lub z drobnymi poprawkami, które jednak nie wymagają ponownego recenzowania, było 113 (69,8 proc.), recenzji ze wskazaniem do poprawy i ponownej recenzji – 27 (16,6 proc.), recenzji negatywnych – 12 (7,4 proc.) i 10 (6,2 proc.) tzw. superrecenzji.

Przy opracowywaniu językowym materiałów redakcja współpracowała w tym roku z polonistką – panią mgr Beatą Gołkowską, anglistą – panem dr. Jarosławem Mohau Wiazowskim i tzw. *native speakerem* – panem dr. Donalem Fitzpatrickiem. Jako redaktor naczelny chciałbym im w tym miejscu serdecznie podziękować za zaangażowanie i mrówczą pracę nad udoskonaleniem jakości tekstów publikowanych w „Forum Pedagogicznym”.

Dariusz Stępkowski

ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0002-6855-1517>